

um frv. til l. um breyt. á lögum nr. 46 14. apríl 1954, um tekjuskatt og eignarskatt.

Frá meiri hl. fjárhagsnefndar.

Nefndin hefur rætt um frv. á nokkrum fundum. Undirritaðir mæla með því, að það verði samþykkt, en EOI er þó andvígur 1.—3. gr. frv., eins og þær nú eru, og mun bera fram breytingartillögu þess efnis að fella þær burt. Skrifar hann því undir nál. með fyrirvara, en er frv. að öðru leyti samþykktur.

Eftir tilmælum ríkisstjórnarinnar flytur meiri hl. brtt. við frv. varðandi skattgreiðslur hjóna, en tillögur þessar voru samdar af sérstakri nefnd, sem á s. l. ári var falið að athuga það mál. Tillögurnar frá þeirri nefnd voru í frumvarpsformi, og fylgdi þeim greinargerð, sem er prentuð hér með nál.

Samkvæmt framansögðu er lagt til, að frv. verði samþykkt með þessum

BREYTINGUM:

1. Við 2. gr.

Framan við greinina komi tveir stafliðir, þannig:

- a. Aftan við orðin „Skattgjald einstaklinga“ í I.a. í 6. gr. laganna komi: og hjóna, sem eru skattlögð sem tveir einstaklingar.
- b. Aftan við orðin „Skattgjald hjóna“ í I.b. í sömu lagagrein komi: sem skattlögð eru sameiginlega.

2. Við 4. gr.

- a. Framan við greinina komi: a.
- b. Aftan við greinina bætist:
 - b. j.-liður sömu greinar orðist svo:

Nú vinnur gift kona, sem er samvistum við mann sinn, fyrir skattskyldum tekjum, og eiga þá hjónin rétt á því, að dregin séu 50% frá þeim tekjum hennar, áður en skattgjald er lagt á tekjur hjónanna, enda sé teknanna ekki aflað hjá fyrirtæki, sem hjónin — annað hvort eða bæði — eða ófjárráða börn þeirra eiga eða reka, að verulegu leyti.

Þegar gift kona gengur til verka að atvinnurekstri með manni sínum — og atvinnureksturinn er að verulegu leyti eign þeirra — annars hvors eða beggja — eða ófjárráða barna þeirra, eiga þau rétt á því, að metinn sé hlutur konunnar af sameiginlegum hreinum tekjum hjónanna — miðað við beint vinnuframlag hennar við öflun teknanna — og dregin 50% frá hlut hennar, áður en skattgjald er lagt á hinar sameiginlegu tekjur hjónanna. Aldrei kemur þó hærri hlutur til greina sem frádráttarstofn en nemur tvöföldum persónufrádrætti konunnar.

Ef einstæðir foreldrar eða aðrir einstaklingar halda heimili og framfæra þar skylduómaga sína, mega þeir draga frá skattskyldum tekjum upphæð, sem nemur hálfum persónufrádrætti hjóna og þriðjungu af persónufrádrætti ómaga á heimilinu.

3. Á eftir 4. gr. komi tvær nýjar greinar, er verði 5. og 6. gr., þannig:

A. (5. gr.)

- a. Á eftir orðunum „enda ábyrgjast bæði skattgreiðslu“ í 1. málsg. 11. gr. laganna komi: og undirriti bæði skattframtalið.
- b. Aftan við sömu grein laganna komi:

Nú aflar kona skattskyldra tekna með vinnu sinni utan fyrirtækis, er hjónin — annað hvort eða bæði — eða ófjárráða börn þeirra eiga eða reka, að verulegu leyti, og hagfelldara er fyrir hjónin, að þær tekjur séu sérstaklega skattlagðar, en að frádrátturinn, sem j-liður 10. gr. heimilar, gildi um þær, og geta þá hjónin krafizt þess, að skattgjald þeirra verði lagt á skv. 6. gr. I.a. Sé það gert, skiptist sameiginlegur ómagafrádráttur til helminga milli hjónanna. Annar frádráttur en persónuleg gjöld konunnar og persónufrádráttur telst við útreikninginn hjá eiginmanninum.

- B. (6. gr.) Í stað orðanna „Fyrir hjón kr. 12000.00 (6 þús. fyrir hvort)“ í 12. gr. laganna komi: Fyrir hjón kr. 13000.00 (kr. 6500.00 fyrir hvort).

4. Við 12. gr. Aftan við 1. málsg. bætist:

Ákvæði 2. efnismálsg. í b-lið 4. gr. kemur þó fyrst til framkvæmda árið 1959 við álagningu á tekjur ársins 1958.

Alþingi, 9. maí 1958.

Skúli Guðmundsson,
form., frsm.

Emil Jónsson,
fundaskr.

Einar Olgeirsson,
með fyrirvara.

Fylgiskjal.

Greinargerð

með frv. um breytingu á skattalögum, varðandi skattgreiðslu hjóna.

Frumvarp þetta er samið af nefnd, sem fjármálaráðherra Eysteinn Jónsson skipaði með bréfi, dags. 22. júní 1957, „til þess“ — eins og segir í bréfinu — „að athuga aðstöðu hjóna til skattgreiðslu og gera tillögur um þau mál.“

Í nefndinni áttu sæti: Adda Bára Sigfúsdóttir veðurfræðingur, Guðmundur Þorláksson loftskeytamaður, Karl Kristjánsson alþingismaður (formaður nefndarinnar), Magnús Guðjónsson lögfræðingur og Valborg Bentsdóttir skrifstofustjóri.

Nefndin hóf störf í júlímánuði. Hún kynnti sér fjölda tillagna, sem komið hafa á síðustu árum fram um skattamál hjóna á almennum fundum og í félagsamtökum, er látið hafa sig þau málefni varða. Þá komu og til fundar við nefndina ýmsir fulltrúar frá slíkum samtökum — einkum samtökum kvenna — og ræddu við hana um helztu annmarka, er þeir teldu vera á gildandi löggjöf um skattamál hjóna, og hvaða breytingar þeir álitu að verða mundu heppilegastar til úrbóta.

Nefndin athugaði frumvörp þau, sem komið hafa fram á Alþingi á síðustu árum um breytingar á skattlagningu hjóna. Skipta má frumvörpum þessum í tvo aðalflokka: Annars vegar eru frumvörp, sem fela í sér beina sérsköttun á sértekjum eiginkonu. Hins vegar frumvörp, sem gera ráð fyrir skiptingu á tekjum hjóna, án tillits til þess, hvort bæði hjónin vinna að öflun hinna skattskyldra tekna eða aðeins annað þeirra.

Hin síðarnefndu frumvörp fela alls ekki í sér lagfæringu á því misræmi, sem er samkvæmt gildandi löggjöf á milli skattlagningar heimila, sem njóta vinnu húsfreyjunnar að fullu skattfrjálsrar við umsýslu heimilishaldsins, og heimilanna, þar sem húsfreyjan ver vinnudeginum til þess að afla skattskyldra tekna.

Nefndin aflaði sér fyrir milligöngu skattstofunnar upplýsinga um skattlagningu hjóna í ýmsum löndum. Á Norðurlöndum öllum eru hjón skattlögð sameiginlega, en í Danmörku er þó heimilt að draga allt að helming tekna konunnar frá tekjum hjónanna, áður en skattur er á þær lagður, sé tekna hennar ekki aflað í fyrirtæki, sem er að verulegum hluta rekið af eiginmanninum eða í eign hans. Frádrátturinn má þó aldrei vera meiri en kr. 2000.00.

Í Englandi eiga hjón rétt á sérsköttun, og er þá hvor aðilinn skattskyldur af eigin tekjum. Þess ber að geta, að í Englandi gildir fárra þrepa skattstigi, nema á hátekjum. Í Bandaríkjunum er sérsköttun heimil, hafi bæði hjónin skattskyldar tekjur, en yfirleitt mun vera hagkvæmara fyrir hjón að telja fram sameiginlega. Sé talið fram sameiginlega, er skattur reiknaður af hálfum samanlögðum tekjum beggja og útkoman síðan tvöfölduð. Einnig má gift kona, sem vinnur utan heimilis, draga allt að \$ 600.00 frá tekjum sínum vegna barnagæzlu, ef hún telur fram með manni sínum. Þessi frádráttarupphæð fer þó lækkanði, ef tekjur hjónanna fara fram úr \$ 4500.00. Í Belgíu voru ný skattalög samin árið 1956, og er þar gert ráð fyrir sérsköttun, ef hjónin hafa ávinning af henni, þó með þeirri takmörkun, að forstöðumaður fjölskyldufyrirtækis getur ekki krafizt frádráttar fyrir vinnulaun, sem greidd eru maka hans. Um mjög háar tekjur hjóna gilda sérstakar reglur.

Nefndin telur augljóst, að mikið ósamræmi er hér á landi milli skattgreiðslu hjóna og einstaklinga og enn fremur milli skattgreiðslu hjóna, sem bæði afla skattskyldra tekna, og hjóna, þar sem vinna konunnar gengur öll til heimilishalds og er því skattfrjáls, þótt hún jafngildi oft til búdryginda mikilli tekjuöflun. Í erlendri löggjöf virðist enga fullkomna fyrirmynd til úrbóta vera að finna.

Ósamræmi þetta er vitanlega á mörgum stigum og misjafnlega tilfinnanlegt eftir margs konar ástæðum fólks. Einna greinilegast er misræmið, ef borin er saman annars vegar skattlagning hjóna, sem bæði afla skattskyldra tekna, og hins vegar skattlagning svonefnds sambúðarfólks, þ. e. manns og konu, sem búa ógift saman og telja því tekjur sínar fram sem tveir einstaklingar.

„Samtök hjóna“ létu nefndinni í té skýrslu, sem þau höfðu á s. l. vetri fengið hjá skattstofunni, um mun á skattgreiðslum hjóna og tveggja einstaklinga jafntekjuhárna og hjónin. Er hér útdráttur úr skýrslunni:

I.

	Hjón	2 einstaklingar	Munur
Hreinar tekjur:	Tsk. kr.	Tsk. kr.	kr.
1. 160000.00	33440.00	17620.00	15820.00
2. 140000.00	25760.00	12490.00	13270.00
3. 120000.00	18760.00	8360.00	10400.00
4. 100000.00	12530.00	5230.00	7300.00
5. 80000.00	6750.00	3000.00	3750.00

II.

Flokkar launa hjá ríki	Laun samt. kr.	Hjón Tsk. kr.	2 einstaklingar Tsk. kr.	Munur kr.
1. V + V	153300.00	30760.00	15814.00	14946.00
2. VI + IX	128100.00	21595.00	10109.00	11486.00
3. VII + X	120225.00	18830.00	8632.00	10198.00
4. VIII + XII	107625.00	14810.00	6640.00	8170.00
5. IX + XIII	99225.00	12290.00	5422.00	6868.00

Eins og útdráttur þessi ber með sér, er munurinn á hjónum, sem þar um ræðir, og tveim einstaklingum með jafnháar tekjur verulegar fjárhæðir. Þessi munur er með engu móti réttlætanlegur.

Frumvarpið er miðað við að koma í veg fyrir þennan mikla mun á skattlagningu hjóna og einstaklinga með því:

1. Að hækka persónufrádrátt allra hjóna, svo að hann verði jafnhár persónufrádrætti tveggja einstaklinga.
2. Að heimila, að frá skattskyldum tekjum, sem kona vinnur fyrir utan heimilis síns, megi draga 50%, áður en skattur er á lagður; eða henti það hjónunum betur, megi konan telja slíkar tekjur sérstaklega fram til skattgjalds.
3. Að heimila að meta út úr hreinum tekjum hjóna hlut konu, er vinnur með manni sínum að öflun óaðgreindra, skattskyldra tekna, og draga 50% frá þeim hlut, áður en skattur er lagður á tekjur hjónanna. Vegna örðugleika á öruggri framkvæmd matsins, er þó hámark hlutar sett, enda um tekjur að ræða, sem kostnaðarliðir hafa verið frá dregnir og sjaldan verða eins tæmandi fram taldar og t. d. launatekjur.

Um leið og framangreind ákvæði eru lögleidd, jafnast líka allverulega aðstaða hinna ýmsu hjóna til skattgreiðslu, en það er samkvæmt áður sögðu önnur meginlagfæringin, sem mest kallar að í skattamálum hjóna.

Áhrif annmarkanna, sem hér hafa verið gerðir að umtalsefni í stuttu máli og nefndin leggur til að bót verði á ráðin á þann hátt, sem frumvarpið felur í sér, hafa stórlega færzt í aukana á seinni árum, af því að atvinnuhættir hafa breytzt á þá leið, að konum hafa, svo að segja með hverju ári, sem liðið hefur, boðizt fleiri og meiri tækifæri til tekjuöflunar en áður, og komið hafa jafnframt til sögunnar heimilistæki, sem gera heimilisstörfin fljóttunnari, svo að konur eiga þess vegna betur heimangengt en ella.

Nefndin telur skylt, að ekki verði lengur dregið að breyta lögunum með tilliti til þessarar þróunar.

Nefndinni er vel ljóst, að tillögur hennar auka fyrirhöfn þeirra, er að skattlagningunni vinna. Hún veit, að umsvif þeirra eru ærin fyrir og kostnaður ríkisins af þessum verkum mikill, þar sem hin íslenska skattalöggjöf er hlaðin frávikum og flókin, af því að breytingar í ýmsum efnunum — einkum til ívilnunar — hafa verið

gerðar á breytingar ofan. En nefndin sér ekki, að hún geti gert tillögur, er leiði af sér minni fyrirhöfn en tillögur þessar, ef þær eiga að koma að gagni og ekki valda nýju ósamræmi.

Að vísu er það skoðun nefndarinnar, að réttast væri að hækka persónufrádrátt allra upp í það, sem telja má sómasamlegar þurftartekjur, og skattleggja svo samkvæmt fárra þrepa skattstiga þá, sem afgang hafa. Þá væri hægt að losna við mest af frávíkunum og flækjunum, sem nú eru til fyrirhafnar og leiðinda í tekjuskattmálunum, og meðal annars væri þá auðvelt að skipa skattamálum hjóna viðunanlega á fábrotnari hátt. En þetta væri skattamálabylting, sem tekur að meira leyti til þeirra atriða, sem liggja utan við verksvið nefndarinnar, og leyfir nefndin sér því aðeins að benda á það.

Við lagaákvæði um eignarskatt hjóna sér nefndin ekki ástæðu til að gera breytingartillögur, enda hefur ekki verið, svo að teljandi sé, yfir þeim kvartað.

Um einstakar greinar frumvarpsins telur nefndir ástæðu til að taka eftirfarandi fram:

Um 1. gr. (1. brtt.).

Aftan við fyrirsagnir skattstíganna í 6. gr. er bætt orðum í samræmi við efni frumvarpsins.

Um 2. gr. (2. brtt.).

Í fyrstu málsgreininni er leyft að lækka um helming við skattlagningu skattskyldar tekjur, sem gift kona aflar sérstaklega með vinnu sinni utan fyrirtækis manns síns, sjálfrar sín eða ófjarráða barna þeirra. Þessi lækking er leyfð bæði vegna þess, að skattskyldar tekjur hjónanna eru lagðar saman og koma því herra í skattstiga fyrir bragðið en ef þau teldu fram sem tveir einstaklingar, og svo með tilliti til þess, að konan vinnur ekki að heimilisstörfum þá tíma, sem hún aflar teknanna.

Frádráttur þessi er miklu einfaldari í framkvæmd en sérsköttun, enda tæplega hægt að beita sérsköttun, þegar um lágar sértekjur konu er að ræða, en ósanngjarnnt væri, að sú kona nyti ekki svipaðs réttar og hin, sem notar aðstöðu sína til hærri sértekjuöflunar.

Niðurfærslan — 50% — leiðir til svipaðrar niðurstöðu í skatti og sérsköttun — hjá þeim, sem sérsköttun yrði við komið — nema þar sem eru tiltölulega háar tekjur beggja hjóna, en þeirra vegna eru ákvæðin í 3. gr., 2. lið (b-lið 3. brtt.), sett í frumvarpið.

Þegar leyfður hefur verið frádráttur sá, sem 1. málsg. hljóðar um, sbr. einnig 3. gr., 2. lið (b-lið 3. brtt.), þá verður alls ekki hjá því komizt samræmis vegna og réttlætis að bæta frá því, sem nú er, hlut þeirra hjóna, sem vinna saman að öflun skattskyldra tekna.

Í 2. málsg. er þess vegna heimilað að meta hlut giftrar konu af hreinum tekjum, sem hún hefur með vinnu sinni tekið beinan þátt í að afla með manni sínum. Frá hlut hennar má draga 50%, þegar skattgjald er á lagt, eða helming eins og frá séröfluðum tekjum kvenna þeirra, er um ræðir í 1. málsg. Aldrei má þó koma til greina hærri hlutur en nemur tvöföldum persónufrádrætti konunnar. Hluturinn er takmarkaður af því, að hann verður ekki fundinn nema með mati, enda hluti af tekjum, sem búið er að draga tilkostnað frá og eru þess eðlis, að þær verða ógjarnan svo tæmandi fram taldar sem launatekjur.

Auðveldast mun, að því er matið snertir, að áætla annars vegar vinnustundir konunnar á skattárinu beint við öflun skattskyldu teknanna og hins vegar vinnustundir eiginmannsins og barna, ef þau vinna með að tekjuöfluninni, og skipta svo hreinu tekjunum í hlutfalli við vinnustundirnar.

Réttlátt þykir, að einstæðar mæður, ekklar og aðrir einstaklingar, sem halda heimili fyrir skylduómaga sína, beri ekki þyngri skatt en hjón, sem sambærilegar tekjur hafa. Er því lagt til, að slíkir framferendur fái jafnháan frádrátt og hjón hafa samanlagt. En þar sem þessir einstaklingar mundu eftir sem áður greiða skatt

samkvæmt I.a., er lagt til, að þeir fái nokkurn aukafrádrátt vegna ómaga á heimilunum til að jafna metin.

Um 3. gr. (3. brtt. A.).

Með lið 1 er gerð sú breyting, að eiginkonur skuli undirrita skattframtöl ásamt mönnum sínum. Þetta má telja eðlilegt, af því að bæði hjón bera ábyrgð á skattgreiðslunum.

Kvenréttindakonur hafa lagt áherzlu á, að konur eigi að undirrita skattframtölin með mönnum sínum.

Með lið 2 (b-lið) er veittur réttur til sérsköttunar, ef hjón telja sér hana betur henta en 50% frádrátt á tekjum konunnar. Reiknast skattur þeirra þá sem tveggja einstaklinga samkvæmt 6. gr. skattalaganna I.a. Verður það að vera á valdi skatt-yfirvalda, hvort hjónin telja þá fram á sínu eyðublaði hvort eða á sama blaði. Til greina getur komið, að tvö framtöl verði heppilegri vegna vinnu með skýrsluvélum, þegar reikna þarf skattgjaldið í tvennu lagi.

Ekki þykir rétt að gera skipti frádráttarliða í þessu sambandi flóknari en það milli hjónanna að skipta ómagafrádrætti til helminga og færa persónuleg gjöld konunnar (tryggingargjöld o. s. frv.) hjá henni til frádráttar, svo og að sjálfsögðu persónufrádráttinn (sbr. 12. gr. skattalaganna). Allur annar frádráttur, sem heimill er hjónunum, færast hjá eiginmanninum.

Um 4. gr. (3. brtt. B.).

Rétt þykir að hækka persónufrádrátt hjóna, svo að hann verði jafnhár persónufrádrætti tveggja einhleypra.

Verður ekki séð, að sanngjarnt sé, — eins og högum háttar nú orðið, — að tveir einhleypir hafi hærri persónufrádrátt en hjón, enda frádrátturinn minni hluti en fyrrum af lífskostnaði manna.

Um 5. gr. (4. brtt.).

Vegna þess, hve nú er langt komið fram á yfirstandandi ár og skattþegnar þar af leiðandi nálega allir búnir að skila skattframtölum sínum fyrir þetta gjaldár, þá þykir ekki fært að láta ákvæði 2. málsg. 2. gr. (b-liðar 2. brtt.) koma til framkvæmda fyrr en á næsta gjaldári. Matið, sem um ræðir í málsgreininni, verður helzt að fara fram, um leið og skattframtali er skilað, eða a. m. k. þarf grundvöllur matsins þá að vera lagður með upplýsingum, er matið verður að byggjast á hjá hverjum einstökum.

Enn fremur þarf nokkurn ráðrúmstíma til þess að setja reglugerðarákvæði um framkvæmd matsins í einstökum atriðum.